

Analýza potřeb občanů ve vazbě k procesu komunitního plánování sociálních a návazných služeb na území MČ Praha 10 – fáze I.

PŘÍLOHA Č. 3

OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Zpracovatel:

Centrum pro komunitní práci střední Čechy
Vodičkova 36
116 02 Praha 1

srpen 2015

Obsah

1	Oblast osob se zdravotním postižením	1
1.1	Statistiky související s osobami se zdravotním postižením	1
1.2	Upřesnění cílové skupiny osob se zdravotním postižením	2
2	Často řešené situace u osob se zdravotním postižením	4
3	Služby potřebné pro zajištění pomoci osobám se zdravotním postižením	9
4	Dostupné služby	11

1 Oblast osob se zdravotním postižením

Zdravotní postižení je možno charakterizovat jako dlouhodobý nebo trvalý nepříznivý zdravotní stav, který již nelze léčbou výrazně zlepšit či zcela odstranit. Na rozdíl od řady dalších skutečností, které může jejich nositel ovlivnit, se přitom jedná o situaci, která je většinou nezávislá na vůli jedince. Vznik a existence zdravotního postižení představuje takovou sociální událost, která zásadním způsobem ovlivňuje život každého člověka, kterého se dotýká. Bezprostřední dopady má nejen na samotné občany se zdravotním postižením, ale také na jejich rodiny. Zejména u těžších forem zdravotního postižení dochází k výrazným změnám v možnostech plnohodnotné účasti a zapojení jak v soukromých aktivitách, tak i ve veřejném životě. (SPRSS MHMP 2013 – 2015).

Do této části šetření jsou zahrnuti i lidé, kteří jsou omezeni ve svéprávnosti a jsou občany městské části Praha 10 (dále MČ Praha 10) nebo se zde dlouhodobě zdržují.

Veřejný opatrovník jim, mimo jiné, pomáhá v jejich složité životní situaci a současně jim poskytuje základní poradenství související s jeho činností.

1.1 Statistiky související s osobami se zdravotním postižením

Tabulka č. 1.: Počet evidovaných osob se zdravotním postižením nebo duševním onemocněním.

	2012	2013	2014
Počet klientů			
Nově zaevidovaní ve sledovaném roce	-	943	1082
Celkem ke konci sledovaného roku	-	1140	1217
Klienti, se kterými se aktivně ve sledovaném roce pracovalo	-	1140	1435
Počet klientů, kterým je poskytována registrovaná sociální služba	-	72	395
Počet intervencí ve sledovaném roce	-		
- jednorázových	-	799	1705
- opakovaných	-	1793	1232

Zdroj: Výkaznictví MČ Praha 10.

Z výše uvedených údajů v tabulce č. 1 vyplývá, že v roce 2014 došlo k nárůstu nově zaevidovaných klientů o 139, celkem jich bylo na konci roku o 77 více. Z uvedeného tedy vyplývá, že agenda oddělení, které má tuto skupinu lidí v gesci, mírně stoupá co do počtu osob. Oblast intervencí bude možné vyhodnotit, až budou dostupná data za srovnatelná období.

Tabulka č. 2.: Počet evidovaných osob s různým stupněm omezení/způsobivosti k právním úkonům.

Počty evidovaných osob k 31. 12. daného roku	2012	2013	2014
Nově zaevidovaní ve sledovaném roce	-	57	51
Celkem ke konci sledovaného roku	-	144	175
Klienti, se kterými se aktivně ve sledovaném roce pracovalo	-	125	182
Počet klientů, kterým je poskytována registrovaná sociální služba	-	23	82
Počet intervencí ve sledovaném roce	-		
- jednorázových	-	43	182
- opakovaných	-	3093	3236

Zdroj: Výkaznictví MČ Praha 10.

V roce 2012 nebyla vedena evidence osob s různým stupněm omezení/způsobivosti k právním úkonům. Z následujících dvou let je zřejmé, že počet nově zaevidovaných osob se výrazně nemění. Navýšení počtu intervencí v roce 2014 souvisí s platností nového občanského zákoníku.

1.2 Upřesnění cílové skupiny osob se zdravotním postižením

Osoby se zdravotním postižením tvoří velkou nehomogenní skupinu, jelikož každé postižení je specifické a spolu s věkem s sebou přináší různé potřeby a požadavky na rozsah pomoci a druh sociálních služeb.

Dle informantů se nejčastěji jedná o:

- **Osoby se zdravotním postižením** Obecně lze konstatovat, že osoby se zdravotním postižením přicházejí na Odbor vyřizovat zejména Parkovací průkazy označující vozidlo přepravující osobu těžce zdravotně postiženou. Současně je všem nabídnuto poradenství v oblasti jejich nepříznivé sociální situace a v případě potřeby jsou s nimi projednány možnosti uplatnění nároků na dávky či výhody, které poskytuje Úřad práce ČR (dále ÚP ČR).
- **Osoby s různým psychiatrickým onemocněním.**
- **Osoby omezené ve svéprávnosti - opatrovanci**, kteří, dle kvalifikovaného odhadu informantů, v 90% žijí v domácím prostředí. Jejich rodinné zázemí je velmi odlišné, 60 – 70% opatrovanců nemá vazbu na svou rodinu. Rozsah činností, které opatrovník vykonává, vychází z rozsudku příslušného soudu.

V případě opatrovanců se konkrétně jedná o:

- osoby s mentálním postižením – v současnosti velmi malý počet opatrovanců,
- osoby s různými psychiatrickými postiženími (90% schizofrenie),
- osoby se zdravotním postižením,
- osoby s duálními postiženími.

Je nutné upozornit na skutečnost, že se jedná o velmi různorodou skupinu klientů - opatrovanců. Je potřeba k nim přistupovat velmi individuálně.

2 Často řešené situace u osob se zdravotním postižením

- NEDOSTATEČNÁ INFORMOVANOST O MOŽNOSTECH POMOCI
- ŘEŠENÍ FINANČNÍCH PROBLÉMŮ
- PRÁCE S OSOBAMI S DUŠEVNÍM ONEMOCNĚNÍM A PSYCHIATRICKÝMI DIAGNÓZAMI
- ŘEŠENÍ POMOCI LIDEM S VÍCE PROBLÉMY
- ZAJIŠTĚNÍ RŮZNÝCH FOREM FINANČNĚ DOSTUPNÉHO BYDLENÍ
- ŘEŠENÍ SITUACÍ, KDY DOCHÁZÍ KE ZNEUŽÍVÁNÍ OSOBAMI BLÍZKÝMI
- ŘEŠENÍ MOBILITY OBČANŮ
- ŘEŠENÍ OBTÍŽNÉHO UPLATNĚNÍ NA TRHU PRÁCE
- PRÁCE S OSOBAMI S DUÁLNÍ DIAGNÓZOU

V následující části jsou uvedena upřesnění výše definovaných situací a případné možnosti jejich řešení.

Zajištění NEDOSTATEČNÉ INFORMOVANOSTI O MOŽNOSTECH POMOCI V RŮZNÝCH SOCIÁLNÍCH SITUACÍCH (např. využívání kompenzačních pomůcek, hledání potřebné služby, dále poradenství, jak pečovat doma). Klienti omezení ve svéprávnosti často potřebují právní poradenství (např. pomoc se zpracováváním žalob, pomoc s podáním odporů, právní konzultace, příprava dokumentace) a jiné sociální a návazné služby. Jedná se např. o zajištění doprovodů, osobní asistenci, případně pečovatelskou službu. Z řad návazných aktivit se jedná o různé formy volnočasových aktivit, které zajišťují např. organizace POHODA - společnost pro normální život lidí s postižením, o.p.s., Hewer, z.s., Fokus Praha, o.s. Nabídka volnočasových aktivit je v MČ Praha 10 velmi široká, ale ne vždy se podaří zejména opatrovance pro dané aktivity nadchnout, ne každá organizace si je udrží. Některá postižení způsobují nezájem o cokoliv kolem sebe, nechť znovu někam jít apod. Jsou využívány volnočasové aktivity kavárny Libuška, organizace ESET, Psychoterapeutické a psychosomatické kliniky, s.r.o., Denního psychoterapeutického sanatoria Ondřejov s.r.o. apod.

ŘEŠENÍ FINANČNÍCH PROBLÉMŮ.

- Situace, kdy se osoby se zdravotním postižením ocitnou **NEČEKANĚ BEZ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ**. Jedná se např. o situace, kdy jim přestaly být vypláceny dávky nemocenského pojištění a nevědí, proč přišly o práci, a musejí řešit náklady spojené s bydlením a další nezbytné výdaje.
- Řešení **POSTUPNÉHO ZADLUŽENÍ** a z toho vyplývající neplacení nájemného a dalších nákladů spojených s bydlením. O pomoc přicházejí žádat ve chvíli, kdy už bývá pozdě a řešení jsou hůře dostupná.
- **ŘEŠENÍ EXEKUCÍ A DLUHŮ**. Tyto dluhy a exekuce vznikly z různých důvodů. U části klientů jsou řešeny exekuce, podpisy různých úvěrů, jízdy tramvají na černo, bankovní půjčky, hypotéky, opatrovanci v roli bílých koní.
- **FINANČNÍ PROBLÉMY OPATROVANCŮ**. Opatrovanci, kteří mají nízké důchody, jsou většinou mladí lidé do 40 let, kteří vzhledem k onemocnění nikdy nepracovali anebo jen krátkou dobu. Jedná se o potenciální bezdomovce. Zvýšení jejich příjmů lze jen pomocí sociálních dávek, jiné řešení neexistuje.

Příklad pro ilustraci:

- 39 let, invalidita získaná v mladším věku,
- plný invalidní důchod v celkové výši 3 500,- Kč,
- dávky ÚP ČR, které nejsou nárokové, tudíž jsou velmi nejisté, pokud je neobdrží, nemůže z důchodu vyžít, žije v chudobě a finanční nejistotě,
- rodina postižení svého dítěte nikdy nepřijala,
- bydlí na ubytovně.

PRÁCE S OSOBAMI S DUŠEVNÍM ONEMOCNĚNÍM A PSYCHIATRICKÝMI DIAGNÓZAMI (lidé, kteří nejsou omezeni ve svéprávnosti).

- Jedná se o **osoby bez sociálního zázemí**, které nekomunikují s rodinou nebo nevědí, kde ji mají. Pomoc vyhledají až ve chvíli, kdy jsou na vše samy a sociální zázemí se jim zhroutí. Nejedná se o velkou skupinu lidí, jde spíše o mimořádné situace.
- Osoby s psychiatrickou diagnózou často řeší problém až ve chvíli, kdy **nemají kde bydlet a jsou zcela bez finančních prostředků**.

- Řešení situací **dekompenzovaných klientů, kteří neberou léky** apod. Jedná se o časté klienty zejména veřejných opatrovníků.
- **Obtížná komunikace s klienty s duševním onemocněním**, kteří nechtějí pracovníky pustit do bytu apod. Potřebují odbornou pomoc v přirozeném prostředí typu mobilního krizového týmu složeného z odborníků (psychiatr, klinický psycholog, psychiatrická sestra) poskytující krizovou intervenci, neodkladné psychiatrické a psychologické vyšetření, farmakologii a emergentní psychoterapii. Při práci s lidmi s duševním onemocněním je důležitá spolupráce s psychiatry.
- Řešení běžných problémů osob s **různými formami psychóz, velmi často s nedostatkem finančních prostředků**. Většinou se jedná o osoby trpící schizofrenií, žijící samy, tzn. bez dostupné podpory rodiny. Často nedocházejí pravidelně k ambulantnímu psychiatrovi a dostávají se do problémů v běžném životě. Je potřeba mít dostupné odborníky v terénu (např. Fokus Praha, ESET).

ŘEŠENÍ POMOCI LIDEM S VÍCE PROBLÉMY. Jedná se o řešení problémů lidí v různých situacích, kdy je nutná nebo vhodná součinnost několika institucí či poskytovatelů služeb najednou. Specifická komunikace je např. s ÚP ČR při řešení žádosti za opatrovance o sociální dávku, nejčastěji o dávku mimořádné okamžité pomoci. Posouzení sociálních pracovníků ÚP ČR je od posouzení veřejným opatrovníkem často odlišné. V případě potřeby přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci pracovníci ÚP ČR v některých případech dávku vyhodnotí jako nepotřebnou. Spolupráce s ÚP ČR je pro veřejné opatrovníky klíčová, někteří opatrovanci žijí pod hranicí chudoby.

- **SPOUPRÁCE SE ZDRAVOTNICKÝMI ZAŘÍZENÍMI.** Opatrovanci se často dostávají do situací, kdy potřebují, vzhledem ke svému zdravotnímu stavu či postižení, hospitalizaci na psychiatrickém oddělení. Území MČ Praha 10 spadá pod Psychiatrickou kliniku Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, 1. lékařské fakulty UK, kde je hospitalizace limitována 50 dny z důvodu malé kapacity. Je obtížná vzájemná komunikace, jak ve vazbě k hospitalizaci, propustkám, tak ve vazbě k propuštění z nemocnice. Dochází zde k předčasným propuštěním, nedoléčení a díky tomu se trvale zhoršuje stav opatrovance. Současně lékař

posuzuje pouze zdravotní stav v danou chvíli, nevychází z rozhodnutí soudu, nespolupracuje se sociálním pracovníkem a veřejným opatrovníkem.

- SPOLUPRÁCE S POLICIÍ. Jsou situace, kdy veřejný opatrovník neví, že opatrovanec již není hospitalizován, např. se nevrátí z propustky a je vypsán ze stavu. Policie v tomto případě nespolupracuje.

ZAJIŠTĚNÍ RŮZNÝCH FOREM FINANČNĚ DOSTUPNÉHO BYDLENÍ osobám se zdravotním postižením. Zvyšuje se počet osob, které bydlí na různých ubytovnách, v azylových domech. Ani jedna forma pro ně není vhodná. Získat/najít finančně dostupné bydlení není možné. Někteří bydlí v chráněných formách bydlení, které je vhodné pouze pro určité druhy postižení a pro ty, kteří si ho finančně mohou dovolit.

- Řešení POMOCI, když již NEZVLÁDAJÍ SAMOSTATNÉ BYDLENÍ ve své domácnosti. Jedná se o situace, kdy není možné nechat osobu v domácím prostředí ani s podporou sociálních a návazných služeb. V těchto situacích je velmi obtížné zajistit místo v potřebném zařízení a v potřebném čase. Čekací lhůty jsou dlouhé a např. opatrovanci čekají na potřebnou službu ve zdravotnických zařízeních.

ŘEŠENÍ SITUACÍ, KDY DOCHÁZÍ KE ZNEUŽÍVÁNÍ OSOBAMI BLÍZKÝMI. Zneužití rodičů dětmi, které se je snaží vystěhovat z jejich bydlení, dále problém soužití více osob s duševním onemocněním, které si vzájemně ubližují.

ŘEŠENÍ MOBILITY OBČANŮ. Osoby se zdravotním postižením ve svém každodenním životě řeší mnoho překážek. Vydávání Parkovacích průkazů označujících vozidlo přepravující osobu těžce zdravotně postiženou lze využít i k navázání kontaktu s těmito osobami a zjištění jejich případných dalších potřeb.

ŘEŠENÍ OBTÍŽNÉHO UPLATNĚNÍ NA TRHU PRÁCE. Osoby se zdravotním postižením často nejsou schopny pracovat na otevřeném trhu práce, potřebují specifické podmínky pro práci. U některých klientů, např. opatrovanců, není zaměstnání z důvodu postižení možné.

PRÁCE S OSOBAMI S DUÁLNÍ DIAGNÓZOU. Často se jedná o osoby, které mají od doby dospívání schizofrenii, která byla vyvolána nadměrným užíváním návykových látek. Jsou velmi agresivní. Pro tento typ osob neexistují žádná zařízení. Jedná se o nebezpečné klienty, pro které není dostupná žádná pomoc. Pokud rodina vše nevydrží, jsou tito lidé na ulici.

3 Služby potřebné pro zajištění pomoci osobám se zdravotním postižením

- **Udržet a podporovat stávající sociální služby, které využívají osoby se zdravotním postižením, např. se jedná o:**
  - Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci v Praze 10, p.o.
  - Diakonie ČCE – Středisko křesťanské pomoci v Praze
  - Hewer, z.s.
  - Denní psychoterapeutické sanatorium Ondřejov s.r.o.
  - Fokus Praha, o.s.
  - ESET, Psychoterapeutická a psychosomatická klinika, s.r.o.
  - Člověk v tísni, o.p.s.
  - Centrum Martin o.p.s.
  - Dobrovolnické centrum Protěž, z.s.
  - POHODA - společnost pro normální život lidí s postižením, o.p.s.

- Zajistit dostupné **sociální bydlení** pro méně přizpůsobivé klienty, klienty s psychiatrickými diagnózami a osoby se zdravotním postižením s nízkými důchody.
- Zajistit dostupné **malometrážní byty pro nízkopříjmové obyvatele**. Umožnit snížené nájemné, a tak umožnit člověku si našetřit na kauci, splatit dluhy a začít znovu.
- **Využít možnosti právních konzultací různého zaměření**. Udržet současnou kapacitu právního poradenství.
- **Udržet nabídku dobrovolnických aktivit**. Ne vždy se nabídka dobrovolníků hodí, protože jsou jimi často studenti středních škol, kteří mají čas až v odpoledních hodinách.
- **Udržet poskytování služeb CSOP v Praze 10, p.o.** Udržet zejména finanční dostupnost služeb i pro nízkopříjmové občany.
- **Podporovat zařízení se zvláštním režimem** (např. Domov se zvláštním režimem Terežín, Domov se zvláštním režimem Krásná Lípa). Jedná se o služby, kde jsou v případě potřeby a volné kapacity opatrovanci z MČ Praha 10 zejména umístováni.
- Hledat řešení **omezování kapacity psychiatrických lůžek**.
- Hledat možnosti **řešení nedostatku psychiatrických sester**.

- Podpořit **vznik mobilních týmů zejména pro osoby s duševním onemocněním.** Jedná se o tým odborníků, který pracuje s lidmi v jejich domácím prostředí, přesvědčí je k užití léků, může jim je podat. V případě potřeby může zajistit jednodenní hospitalizaci či další odbornou pomoc. Dochází tak ke zvyšování kvality života osob s duševním onemocněním a snižování dlouhodobé hospitalizace.
- Zajistit **dostupnost/vznik zařízení, které pracuje s různými druhy psychiatrických diagnóz.**

4 Dostupné služby

Organizace, které nejčastěji poskytují osobám se zdravotním postižením své služby, jsou uvedeny v předchozích kapitolách.

Osobám se zdravotním postižením své služby nabízejí i další organizace působící na území hlavního města Prahy a organizace s celorepublikovou působností.

Zapojení všech organizací zajišťujících služby osobám se zdravotním postižením do procesu plánování na území MČ Praha 10 vychází z jejich možností. Do realizace šetření v rámci procesu komunitního plánování jsou zapojené organizace, které primárně působí na území MČ Praha 10, žádají o různou formu podpory nebo mají významný počet klientů z řad občanů MČ Praha 10.

Osobám se zdravotním postižením z MČ Praha 10 poskytují své služby např. ještě tyto organizace:

- A DOMA o.s.
- Amelie, o.s.
- Asociace pomáhající lidem s autismem - APLA Praha, Střední Čechy, o.s.
- Arcidiecézní charita Praha (Středisko pečovatelská služba)
- Centrum pro tělesně postižené Fatima
- Asistence, o.p.s.
- Asociace Parkinson-Help, o.s.
- Centrum Martin o.p.s.
- Centrum Paraple, o.p.s.
- Centrum sociální a ošetřovatelské pomoci v Praze 10, p.o.
- Centrum sociálních služeb Praha
- CLEMENTIA o.p.s.
- Česká unie neslyšících, oblastní organizace Praha
- Pobytové rehabilitační a rekvalifikační středisko pro nevidomé Dědina o.p.s.
- Diakonie ČCE - Středisko křesťanské pomoci v Praze
- Diakonie ČCE - Středisko Ratolest v Praze 10
- Domov pro seniory Malešice

- Domov pro seniory Zahradní Město
- Elio, o.s.
- ENVIRA, o.p.s.
- ERGO Aktiv, o.p.s.
- Fokus Praha, o.s.
- Fosa, o.p.s.
- Gatebo s.r.o.
- Gaudia proti rakovině, o.s.
- Hewer, z.s.
- Institut Neslyšících pro specializované vzdělávání, o.s.
- Klub K2, o.p.s.
- LYMFOM HELP, o.s.
- Maltéžská pomoc, o.p.s.
- Mateřská škola Josefínka a Vendelínek o.p.s.
- Nadace BONA
- NATAMA, o.p.s.
- Nové horizonty s.r.o.
- Občanské sdružení Kolumbus
- Občanské sdružení SEPPIA
- OZP Akademie z.ú.
- Pohoda - společnost pro normální život lidí s postižením, o.p.s.
- Point 50+, o.p.s.
- Polovina nebe, o.p.s.
- Projekt integrace, o.p.s.
- Raná péče EDA o.p.s.
- Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR
- Společnost DICRE o.s.
- Společnost DUHA, z.ú.
- Společnost E - Czech Epilepsy Association, o.s.
- Společnou cestou z.s.
- Středisko prevence a léčby drogových závislostí DROP IN, o.p.s.
- Svaz tělesně postižených v ČR, o.s. - Obvodní organizace Praha 10

- Sympathea, o.p.s. - organizace rodičů a příbuzných duševně nemocných
- Tamtamy o.p.s.
- Tichý svět, o.p.s.
- Tyfloservis, o.p.s.
- WS Handicap, s.r.o.
- Židovská obec v Praze
- ŽIVOT 90

V rámci Odboru sociálního MČ Praha 10 s touto cílovou skupinou pracuje:

- Oddělení sociální práce
- Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci v Praze 10, p.o., které dle Zřizovací listiny čl. II bod 2 písm. d) realizuje výkon funkce veřejného opatrovníka osobám, jejichž svéprávnost omezil soud a opatrovanec má bydliště na území městské části Praha 10, a to ve smyslu ustanovení § 471 odst. 2 a 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění